

БУШКРАФТ

Книжка вийшла за підтримки
ГО «Реформація»

 format.ua

ДОЛУЧИТИСЯ

[Почитати опис, рецензію і купити можна на сайті **nashformat.ua**](https://nashformat.ua)

DAVE CANTERBURY

BUSHCRAFT 101

**A FIELD GUIDE
TO THE ART
OF WILDERNESS SURVIVAL**

ADAMS MEDIA · AVON · 2014

[Почитати опис, рецензію і купити можна на сайті nashformat.ua](http://nashformat.ua)

ДЕЙВ КЕНТЕРБЕРІ

БУШКРАФТ

**101 НАВИЧКА
ДЛЯ ВИЖИВАННЯ
В ДИКІЙ ПРИРОДІ**

*Переклав з англійської
Ігор Бігун*

«НАШ ФОРМАТ» · Київ · 2023

[Почитати опис, рецензію і купити можна на сайті nashformat.ua](https://nashformat.ua)

УДК
К

Кентербері Дейв

К Бушкрафт. 101 навичка для виживання в дикій природі / пер. з англ. Ігор Бігун. — К. : Наш Формат, 2023. — 224 с. : іл.
ISBN (паперове видання)
ISBN (електронне видання)

Ця книжка буквально може врятувати життя й насамперед буде корисною мандрівникам, любителям пригод і військовим.

Під однією палітуркою Кентербері зібрав поради й інструменти, що допомогли йому вціліти у глушині. Як вибрати і спакувати рюкзак, орієнтуватися на місцевості, розтаборуватись, розпалювати багаття, добувати харч, найкраще зберігати ресурси? Про все це розповідає автор.

Усередині ви також знайдете детальну інформацію про таке: 5 найважливіших речей для виживання, виготовлення потрібних інструментів і витратних матеріалів, збір і приготування їжі, захист від стихії.

УДК

Перекладено за виданням: Dave Canterbury. *Bushcraft 101: A Field Guide to the Art of Wilderness Survival* (Avon, Adams Media, 2014, ISBN 978-1-4405-7977-6).

Опубліковано з дозволу Adams Media, імпринту Simon & Schuster, Inc. (США) через А. К. АGENCY.

ISBN (паперове видання)
ISBN (електронне видання)

Усі права застережено. All rights reserved
© 2014 by F + W Media, Inc.
© Interior illustrations by Eric Andrews
© Interior images: Clipart.com, tanik/123RF,
Sergey YAKovlev/123RF, Pavel Bortel/123RF
© Бігун І., пер. з англ., 2023
© ТОВ «НФ», виключна ліцензія на видання,
оригінал-макет, 2023

ЗМІСТ

<i>Вступ</i>		9
	Частина перша	
	ЗБИРАЄМОСЯ	
<i>Розділ 1</i>	ВАШЕ СПОРЯДЖЕННЯ	15
<i>Розділ 2</i>	ІНСТРУМЕНТИ	28
<i>Розділ 3</i>	МОТУЗКИ, ШНУРИ, СТРОПИ ТА ВУЗЛИ	61
<i>Розділ 4</i>	ЄМНОСТІ ТА КУХОННЕ НАЧИННЯ	76
<i>Розділ 5</i>	ЗАСОБИ УКРИТТЯ	90
<i>Розділ 6</i>	ДОБУВАННЯ ВОГНЮ	104
	Частина друга	
	У ЛІСІ	
<i>Розділ 7</i>	ТАБОРУВАННЯ	115
<i>Розділ 8</i>	ОРІЄНТУЄМОСЯ НА МІСЦЕВОСТІ	134
<i>Розділ 9</i>	ДЕРЕВА: РЕСУРС НА ВСІ ПОРИ РОКУ	150
<i>Розділ 10</i>	ЛОВИМО Й ОБРОБЛЯЄМО ДИЧИНУ	156
<i>Насамкінець</i>		186
<i>Додаток А</i>	ПРИНЦИП СЛІДОПИТА: ЗБЕРЕЖЕННЯ Й ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСІВ ...	187
<i>Додаток Б</i>	ДИКІ ЇСТІВНІ ТА ЛІКУВАЛЬНІ РОСЛИНИ	189
<i>Додаток В</i>	РЕЦЕПТИ БУШКРАФТЕРСЬКОЇ КУХНІ	195
<i>Додаток Г</i>	СЛОВНИК	202

Хочу присвятити цю працю всім колоністам
і лісовикам, моїм попередникам, які передали
свої знання у творах і щоденниках. Без цих людей
ми не мали б стільки напрацювань, з яких нині
можна черпати знання, а без їхньої самовідданості
такі книжки, як ця, були б неможливі

Вступ

Упереджені погляди похитнути найважче, особливо коли хтось вихований під їхнім сильним впливом.

СТЮАРТ ЕДВАРД ВАЙТ, «Таборування та походи»
(Camp and Trail), 1907 рік

Бушкрафт» — це термін на позначення навичок життя в дикій природі й практика виживання та успішного перебування у природному оточенні. Щоб ефективно практикувати бушкрафт, ви маєте опанувати унікальний набір навичок: як розпалювати багаття, орієнтуватися, полювати за допомогою пасток, споруджувати житло, мандрувати пішки та застосовувати інструменти — і сучасні, й примітивні. Досвідчені мандрівники носять із собою в подорожах небагато предметів першої необхідності та інструментарію. Замість зайвого спорядження вони беруть власні знання і вміння створювати необхідне безпосередньо з природних матеріалів. Нині потрібна рішучість, щоб почуватися добре в лісі без доступу до сучасних вигод.

Як і будь-яке вміння, усе це потребує неабиякого завзяття та знань, які за певних умов можуть урятувати вам життя. Чимало навичок виживання стають критично важливими в екстремній ситуації серед дикої природи.

Озирнувшись у не таке вже й давнє минуле, ви побачите, що деякі історичні постаті сприймали життя в природі і як серйозне захоплення, і як приємне дозвілля. Вони возз'єднувалися з природою, берегли її багатства та ставали на захист дикого світу.

Мабуть, найвідомішим президентом, якого асоціюють з дослідженнями, охороною природи і життям на її лоні, був Теодор Рузвельт. Спільно із засновником природоохоронного клубу «Сьєрра» Джоном М'юєром він удосконалив охорону живих скарбів США, зберігши в країні 93 мільйони гектарів неторканих угідь.

Протягом перших тридцяти років ХХ століття американці заново вчилися жити наодинці з природою, шукаючи в ній розради серед повсякденної рутини.

Деякі письменники, зокрема Хорес Кефарт і Елмер Гаррі Крепс, зафіксували нову моду в термінах «вудкрафт» (навички для виживання в лісі) й «таборування».

Вони йшли слідами своїх попередників, таких як Джордж Вашингтон Сірс (на псевдо Нессмук), який був новатором піших походів і лісових мандрівок заради відпочинку — не виживання.

Дещо пізніше австралійський «буштаскер» Лес Гіддінс, канадський інструктор з бушкрафту та виживання Морс Коханскі й відомий англійський виживальник та інструктор Рей Мірс разом просунули мистецтво бушкрафту в маси.

Навіщо комусь у нашу добу побутових вигод і неймовірних технологій залишати комфортне життя заради простої, але потенційно небезпечної мандрівки лісами? Причин — багато, користі — чимало. Бушкрафт — це чудовий спосіб відпочинку просто неба. Якщо відчуваєте, як на вас тисне міське оточення, хороша мандрівка стане способом повернутися в лоно природи, вимкнути електронні пристрої та втекти від невпинного пресингу суспільства. Крім того, уміння, які ви відточите в лісі, можуть стати рятівними в разі катастроф та інших небезпечних ситуацій.

Найкраще висловився Нессмук: «Ми йдемо в зелені ліси та до кришталево чистих вод не щоб ускладнити собі життя, а щоб полегшити його». Це сильні слова, особливо в дні сучасного комфорту. Багато хто вважає, ніби це «полегшення» означає багато знарядь і пристосувань. Насправді ж для вдалого походу в дику природу потрібно дуже небагато. Ця книжка пропонує вам знання в стислому словесному викладі. Але, щоб здобути свій «докторський ступінь у лісовій науці» (термін вигадав Марк Бейкер),

їх треба доповнити власним досвідом і реальним перебуванням на природі.

Це видання я задумав як ідеального супутника для любителів дозвілля на свіжому повітрі, новачків у бушкрафті. Створив текст на основі власного досвіду, досліджень і багатьох днів та ночей у дикій глушині, у кількох різних середовищах і екосистемах. Орієнтуючись на мій досвід, ви відкриєте для себе все, що потрібно для експедицій, — від пакування рюкзака до розбивання табору, вибору інструментів і припасів. Посібник також містить доступні настанови про те, як орієнтуватися на місцевості, розпалювати багаття, полювати капканом, рибалити й добувати харч іншими способами. Ви навіть дізнаєтесь, як найкраще зберігати ресурси — природні та рукотворні. Випробувані інструкції, поради та прийоми, які ви тут знайдете, дадуть важливі навички бушкрафту, що знадобляться в переході від сидіння вдома до виживання у світі природи й привільного в ньому життя.

Вірю, що обізнаність у природних ресурсах і розуміння речей, які визначають різницю між комфортом і стражданням, подарують вам неймовірну радість від походів дикими стежками. Маючи цю книжку за путівник, ви скоро теж будете насолоджуватися дикою природою, а не мучитиметесь із нею. Для цього й пропоную вам свій твір, на який надихнули мої герої та наставники з минулого. Поліпшені настанови з мистецтва виживання підготовлено на основі моїх експедицій на сході США.

Дейв КЕНТЕРБЕРІ

ЧАСТИНА ПЕРША

ЗБИРАЄМОСЯ

ВАШЕ СПОРЯДЖЕННЯ

Той, хто мандрує пішки і готовий отаборитися де завгодно та в будь-яку погоду, — найнезалежніша людина на землі.

ХОРЕС КЕФАРТ, 1904 рік

У бушкрафті ви самодостатня одиниця: маєте носити на спині та плечах усе потрібне, щоб подбати про себе від початку до кінця мандрівки (не забудьте прихопити й те, що знадобиться в екстремній ситуації).

П'ять найважливіших речей

Предмети першої необхідності можна скласти в рюкзак за **принципом п'яти найважливіших речей для виживання** (5C: cutting tools, cover elements, combustion devices, containers, cordages). Такий набір основних інструментів і знань стане у пригоді в непередбачуваних ситуаціях, убереже від пасток, зокрема й у міських джунглях. Ці предмети найважче відтворити з природних матеріалів, їх виготовлення потребує найбільше навичок, і саме вони безпосередньо впливають на температуру вашого тіла (їх також можна використовувати для обробки сирих матеріалів, які допомагають зігрітися чи охолодитись). Цей перелік разом з вашим умінням одягатися відповідно до навколишніх умов і знанням природи дадуть змогу легко спакувати простий комплект спорядження й насолоджуватися дозвіллям «на ногах».

Ось ці п'ять речей:

1. **Різальні інструменти**, щоб виготовляти потрібні речі та обробляти їжу.
2. **Засоби укриття** для створення мікроклімату й захисту від опадів.
3. **Засоби добування вогню** — не тільки щоб зберігати і готувати їжу, а й щоб робити ліки та грітися.
4. **Посуд** для води чи зібраних харчових ресурсів.
5. **Мотузки** для кріплень та в'язання.

Усе це вкупі зі знанням місцевості та кількома речами для добування їжі стане основою того, що ви складете в наплічник і візьмете із собою. Можете додати щось для домедичної допомоги, орієнтування та ремонту, щоб полегшити собі життя в поході або таборі. Чи означає це силу-силенну речей, які буде важко нести чи таких громіздких, що вони змусять вас пошкодувати про похід уже за кількесот метрів? Ні, радше ви маєте вибрати правильне спорядження і переконатися, що речі ці — найвищої якості. Крім того, треба впевнитися, що вони добре виконуватимуть по кілька корисних функцій.

ТЕМПЕРАТУРА ТІЛА, КОМФОРТ І ЗРУЧНІСТЬ

Принцип п'яти насамперед допомагатиме вам контролювати свій температурний режим, дбати про комфорт і зручність. Комплектуючи та пакуючи спорядження, варто пам'ятати, що справді важливе, а що лише додасть ваги. Хоч би яке спорядження ви добирали, пріоритетом має бути підтримання функцій свого тіла та його температури за будь-яких погодних умов. Тому найбільшу цінність матимуть засоби добування вогню, одяг і посудини для води. Завдяки їм ви спокійно спатимете вночі. Адже, щоб час у поході давав насолоду, щоночі важливо спати принаймні чотири години поспіль (рівень досвідченості мандрівника можна оцінити за тим, як він спить). Предмети для зручності — це

ті, брати які не обов'язково, проте варто, щоб подорож була приємнішою, а деякі завдання давалися легше. Зосередьтеся на основних предметах для підтримання температури тіла, решту ж місця в наплічнику використайте для зручностей, які допоможуть зробити дозвілля на природі незабутнім.

Наплічники: загальний огляд

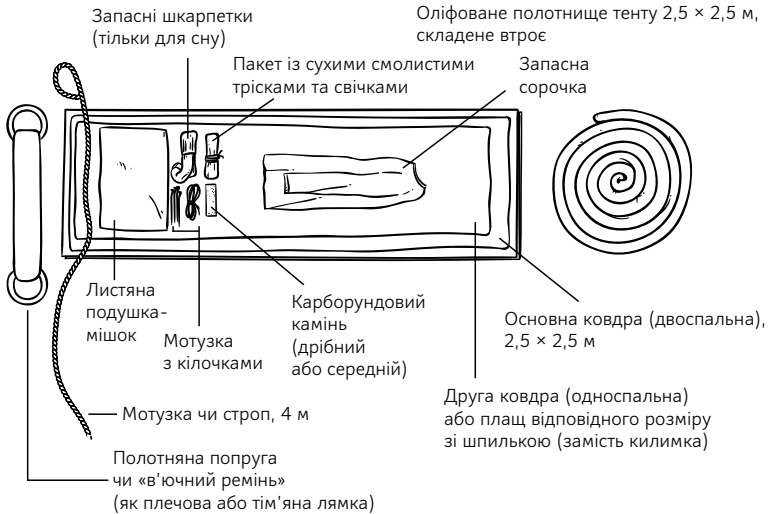
Тепер, коли ви вже знайомі з підходом до пакування, знадобиться щось, у чому носитимете спорядження. На ринку є наплічники різноманітних конструкцій і торгових марок, а вибір кольорів і фасонів практично нескінченний. Я ніколи не був фанатом рюкзаків з багатьма кишнями та відділеннями: пошук у них потрібної речі щоразу перетворюється на те ще випробування. Дотримуйтеся простоти — саме так чинили наші наставники з минулого. Ось найпоширеніший комплект: **згорток постелі або ковдри, рюкзак, рама чи кошик наплічника**. Заради зручності чи функціональності дещо із цього можна поєднувати. Далі ми розглянемо кілька моїх авторських підходів до пакування, а також деякі доступні нині базові опції.

Як переносити вовняні ковдри

Якщо плануєте спати не в спеціальному мішку, а під вовняною ковдрою, вам для постелі знадобляться відразу дві ковдри — двоспальна та односпальна, неодмінно натуральні. Цього вистачить для будь-якого холоду до нуля градусів. Щоб пристосувати цей варіант до носіння, розстеліть на землі **тент**, складений утричі (щонайменше 2,5×2,5 метра). Тоді складіть двоспальну ковдру навпіл, а зверху — удвоє односпальну. Потім додайте речі, які знадобляться нескоро, — вони лежатимуть у цьому згортку, доки ви встановите табір. Запасний одяг і трохи сухого торта варто покласти всередину задля збереження їх сухими.

Поклавши згорток на землю, складіть удвоє відрізок мотузки чи шнурка завдовжки 3,5 метра і розташуйте його на краю згортка. Загорніть мотузку в решту цього сувою. Коли вона буде

Ковдра (складена навпіл уздовж)

Як скласти постільний згорток

в ньому, з одного боку стирчатиме петля, а з іншого — два кінці мотузки. Протягніть ці кінці крізь петлю й зв'яжіть їх. Тоді стягніть згорток ззовні двома шнурками та зав'яжіть їх вузлом. У такому вигляді це можна носити на одній лямці чи розділити мотузку, щоб вийшла форма на подобу наплічника.

Рюкзак

На ринку їх сотні варіантів. Велика кількість кишень і відділень у наплічнику, знову ж таки, може завдати клопотів. Орієнтуйтеся на моделі з одним великим відділом у формі відра та кількома зовнішніми кишенями для швидкого доступу до важливих або часто потрібних речей. Рюкзака такого розміру, щоб можна було припасувати до рами, тобто на 35–50 літрів, цілком досить для багатоденного перебування в лісі. Найважливіше, про що слід пам'ятати, вибираючи наплічник, — це про його загальну міцність і надійність усіх його частин: ремінців, блискавок, інших

застібок. Полотняні наплічники чудові, але щільніший матеріал (500D+) теж підійде. Для новачка найкраще — списане військо-ве спорядження. Його роблять з матеріалів, розрахованих на великі навантаження. Тож у більшості випадків ви побачите, що воно в хорошому стані. Такі речі недорогі й служитимуть довго.

Які бренди рюкзаків варто розглянути

Купуючи новий наплічник, переконайтеся, що компанія має хорошу репутацію та великий досвід у виробництві спорядження. Пам'ятайте: коли ви самі в лісі, рюкзак — це ваше рятівне коло. Безстрокова гарантія є запорукою доцільно витрачених грошей. Компанія Duluth Pack працює в цій галузі з кінця XIX століття й досі пропонує такі самі якості і гарантію, як і засновник підприємства. Ці наплічники — одні з найкращих, якщо вибере- рете варіант саме рюкзака, а не, скажімо, заплічної рами. Що ж до вживаних армійських наплічників, то шведські гірські рюкзаки, американські ALICE («багатоцільове легке індивідуальне спорядження») та ILBE («удосконалена розвантажувальна система») морської піхоти важко перевершити за міцністю, що випро- бувана часом.

Будь-яка поклажа має включати водонепроникний мішок на все головне відділення. Так уміст лишатиметься сухим за будь- яких умов. Під час зупинки мішок з поклажею можна витягти, а порожній рюкзак використовувати для збирання таборових ре- сурсів, наприклад дров. Якщо хочете носити водночас і рюкзак, і постіль чи ковдру в згортку, наплічник вибирайте менший. Згор- ток можна підвісити за лямки на рівні талії, просто додавши кіль- ка D-подібних напівкільць із будь-якої крамниці. Багато наплічни- ків і рам у продажу мають поясний ремінь з м'якою підкладкою, що допомагає розподілити навантаження. Більшість ременів мож- на зняти, якщо вони заважають або якщо поклажа неважка.

Носильні рами

Це мій улюблений засіб для перенесення речей у польових умо- вах. Раму можна використовувати автономно або поєднувати

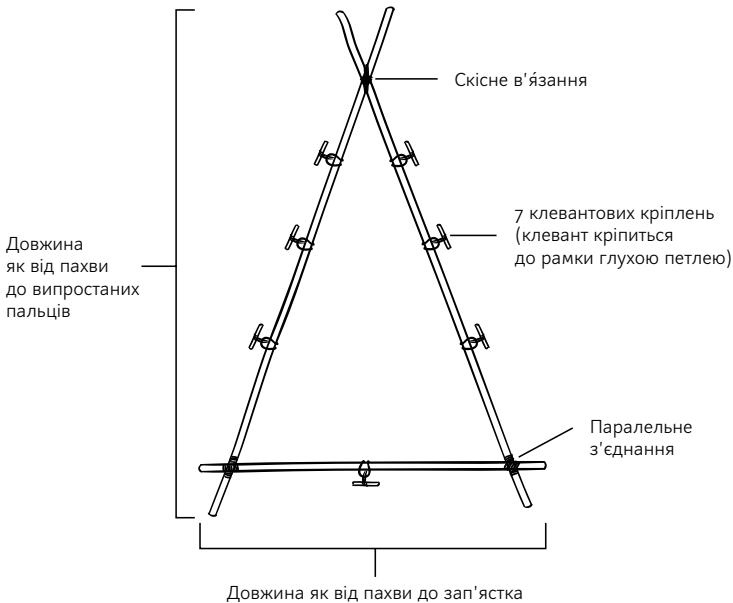
з іншими елементами. Про універсальність зовнішніх каркасів тепер майже забуто. Найпоширенішим саморобним варіантом цього пристосування в наші дні є **рама Ройкрофта**, названа на честь Тома Ройкрофта — мандрівника, який показав таку конструкцію Морсу Коханські — відомому канадському експертові з виживання в дикій природі. Цей простий трикутник можна змайструвати за лічені хвилини, а прослужить він багато років, якщо кріплення зробити правильно, а дерево вибрати грамотно. Для рами цього типу спершу виготовте три її частини (їх легко вирізати з одного молодого дерева) та виконайте такі дії:

1. Виріжте планку чи відколійте шматок твердої деревини, приблизно на 5 сантиметрів ширший за ваш поперек (або завдовжки приблизно як від пахви до зап'ястка).
2. Виріжте ще два шматки завдовжки у вашу руку від пахви до кінчиків випростаних пальців, максимум у півтора раза довші.
3. Прив'яжіть паралельним в'язанням (див. розділ 3) обидві довгі частини до поперекової планки приблизно за 2,5 сантиметра від країв з обох боків, опісля схрестіть їх і зв'яжіть діагональним (скісним) в'язанням десь за 10 сантиметрів до верхівки, щоб утворився трикутник.
4. Коли рама буде готова, зробіть сім гачків, щоб кріпити до неї спорядження. Лямку для рами виготовте з єдиного відрізка мотузки чи стропа завдовжки 3,5 метра, який прив'язують глухою петлею (петля жайворонка), протягнутою через верхню хрестовину. Тоді обмотайте мотузку навколо «вух» поперекової частини, обв'язавшись нею для надійності навколо талії.

Перевага цієї рами в тому, що всередині трикутного каркаса вона не має поперечин, які врізатимуться вам у спину. У конструкціях інших типів поперечини під вагою рюкзака вдавлюються в тіло, що із часом викликає дискомфорт.

Щоб навантажити раму Ройкрофта, скористайтеся способом, подібним до пакування постільного згортка. Знову-таки, у ролі зовнішнього компонента використайте тент. Замість загортати

Рама Ройкрофта

спорядження у формі скручування, обгорніть його тентом і переконайтеся, що останній згин слугуватиме для відведення води. Прив'яжіть тент з речами до рами шнуром навхрест і зав'яжіть простою петлею з контрольною (jam knot) зі стопорним вузлом на ходовому кінці або подібним способом, а потім припасуйте лямки й надягайте наплічник.

Металеві каркаси для наплічника теж бувають різноманітних конфігурацій і цінових категорій. Хорошим дешевим варіантом (хоч і трохи замалим для деяких речей) є рама ALICE з військторгу. Її можна знайти в комплекті з плечовими лямками, поперечною планкою і поясным ременем десь за 30 доларів. Єдиним доповненням, потрібним, щоб використовувати це пристосування подібно до рами Ройкрофта, будуть кілька гачків-клевантів для прив'язування. Вам може трапитися й знімна поличка для радіостанції в нижній частині цієї рами, що розширює її багатofункціональність. Можна придбати й нові рами з металевих трубок

виробництва компаній Cabela чи Bull-Pac. Вони призначені для перенесення впольованої дичини. Ці каркаси більші від стандартного наплічника й загалом дуже якісні. Хоча перед купівлею я радив би перевірити вироби таких типів на якість ремінців, лямок і з'єднань. Серед новіших зразків важко знайти раму, кращу за BULL-PAC від однойменного виробника. Її розробляли для транспортування дичини, але вона має низку переваг, якими не можуть потішити більшість звичайних рам, — вбудовані кріплення з важкою та міцною залізною фурнітурою й лямками, а також полицку для надійної фіксації постільного згортка. Цей наплічник має служити вічно, і його зручно носити навіть з найбільшим вантажем (і легко, коли він порожній). Пристосувати таку раму до інших систем дуже просто: треба лише прив'язати до неї спорядження — і готово (як і з рамою Ройкрофта).

Я користуюся рамою конструкції Bull-Pac і залежно від особливостей мандрівки поєдную багато різних систем. Якщо прикріпити до рами звичайний офісний сміттєвий кошик, з нього виходить чудовий контейнер для капкана, а разом з постільним згортком, укладеним на полицці, це ідеальна комбінація для полювання чи ловів капканом. Розміри пристосування залежать лише від каркаса наплічника.

Кошки для рюкзака

Ними користувалися ще в кінці XVII століття мисливці на хутрових звірів від Hudson's Bay Company.

Зазвичай до кошика приладнують плечові лямки, тому його можна використовувати як наплічник окремо чи з іншими елементами. Для зручності перенесення вставляйте кошик у великий рюкзак. Перевага кошика — у його жорсткості: у нього легше класти речі й потім їх виймати. А оскільки кошки здебільшого виготовляють з дерева чи плетуть із сучасної синтетики, вони ще й легко сохнуть, коли в них потримують щось мокре. Хай там як, усе спорядження, яке ви кладете в кошик (окрім начиння для капканів), слід поміщати у водонепроникний пакет, так само як з будь-яким наплічником.

У таких наплічниках можна носити металеві капкани, пасткове приладдя й інше спорядження, не переймаючись тим, що воно попроколєє полотно чи інший матеріал рюкзака. Завдяки поєднанню зовнішньої оболонки полотняного наплічника, наприклад Duluth Pack, внутрішнього водонепроникного мішка й кошика для наплічника, виходить багатофункціональна система — три в одному. Ви можете отаборитися, дістати водонепроникний мішок з бівуачним начинням, зняти кошик для капканів (плетений, з лямками, який зазвичай виготовляють з ясенового лубка й часто використовують як наплічник). У таборі зручно користуватися мішком і кошиком одночасно, а в порожньому наплічнику переносити до стоянки ресурси під час вилазок по дрова тощо. Капканне приладдя можна залишити в наплічному кошику, і всі кров та бруд з капканів збиратимуться тільки в ньому.

Порада для бушкрафту

Підвісна система наплічника або рами передбачає набір лямок, який можна знімати та використовувати разом з вантажем, загорнутим у тент або ковдру. Як приклад — **набір лямок наплічників ALICE** (широко доступний і дешевий, якщо купувати у військторгах). Використовуючи лямки разом зі згорнутим вантажем, таким як тент або одяг, їх можна кріпити безпосередньо на горизонтальні стропи чи мотузку, яка скріплює згорток, споруджуючи в такий спосіб простий, але ефективний наплічник.

Налобні лямки

Такі лямки кріплять до важчого вантажу (наприклад наплічника чи рами) й надягають на лоб для зручнішого перенесення. У давнину це зазвичай були шлейки, тасьми, виткані вручну й ширші в місці прилягання до лоба. Ентузіасти каное у ХХ столітті часто користувалися такими під час переходів, коли все спорядження та човен треба було транспортувати від однієї судноплавної водойми до іншої (це називають «перетягування волоком»).

Зробити налобну лямку легко, додавши між двома кінцями мотузки чи згаданої вже тасьми попрягу від сідла. Це такий м'який ремінь під черево коня — його можна використовувати як м'яку лямку, прив'язавши її посередині налобної в районі чола. Також її можна використовувати разом з постільним згортком як широку та зручну плечову лямку. У наші дні з новими моделями сучасних рюкзаків налобні лямки найчастіше не потрібні. Проте вони стають у пригоді, коли ви робите щось із використанням мінімуму спорядження й намагаєтеся витиснути з нього максимум. Можу сказати, налобна лямка дуже помічна під час лову, бо вам, крім свого спорядження, можливо, доведеться нести кошик десь із 45 кілограмами денної здобичі. Хоча б тому її варто взяти, якщо плануєте полювати капканами.

Похідні торби

Похідна торба — це маленька сумка для носіння через плече. Вона залишається серед основних частин мандрівничого спорядження від часів фронтиру. Розміри цих сумок найрізноманітніші: від 30×45 до 60×60 сантиметрів. Конкретний розмір, однак, є питанням індивідуального вибору. Шиють їх зазвичай із тканини чи шкіри. Багато похідних торб — водонепроникні, виготовлені з клейонки чи вощеного вручну полотна. Це пристосування призначене для зберігання предметів першої необхідності або тих, які ви збираєте протягом мандрівки. Ніколи не напихайте сумку так, щоб у ній не лишалося місця, особливо для речей, знайдених у поході. Вам може знадобитися простір для зберігання трута чи розпалу типу «пташине гніздо».